

Пасічник О., Ковальчук В. Проблеми організації дистанційного навчання історії у школі. *Формування ціннісних орієнтацій особистості в контексті культурно-історичних традицій вітчизняної освіти: збірник матеріалів міжвузівської науково-теоретичної конференції* (м. Бар, 22-23 травня 2024 року) / за заг. редакцією М.О.Мороз, Н.К.Мар'євич. Бар: редакційно-видавничий центр КЗВО «Барський гуманітарно-педагогічний коледж імені Михайла Грушевського». 2024. 142 с. С. 78-80.

Олена Пасічник,
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Науковий керівник:
Валентина Ковальчук,
доктор педагогічних наук, професор кафедри
професійно-педагогічної, спеціальної освіти,
андрагогіки та управління
Житомирського державного університету імені Івана Франка

ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ІСТОРІЇ У ШКОЛІ

Останні декілька років дистанційна форма навчання була однією з основних. Перше, що призвело до її масовості – пандемія SARS-CoV-2, яка розпочалася в 2019 році. 24 лютого 2022 року російські війська розпочали масовий наступ на територію України і її громадяни, рятуючи життя своїх дітей, були вимушені виїхати закордон. Попри ці труднощі, українські школярі продовжували здобувати знання, навіть на відстані, завдяки дистанційному навчанню.

Впровадження дистанційного навчання стало викликом для всіх учасників освітнього процесу: вчителів, учнів та батьків. Організувати якісне навчання з використанням цифрових технологій, надихати й мотивувати учнів, давати раду технічним проблемам виявилось зовсім не просто. Але Україна не виняток – жодна держава, жодна освітня система у світі не була готова до цього. Як визначено в наказі Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 № 466 “Про затвердження Положення про дистанційне навчання”, дистанційне навчання – це індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій [3, с 4].

Дійсно, в перший період, вчителям історії та учням було важко адаптуватися і звикнути до нової форми навчання. Традиційна форма навчання була неможливою. І перше з чим спіткнулися вчителі і учні – як організувати спільну роботу одночасно, в умовах перебування учнів в різних місцях. В умовах дистанційного навчання комунікація учасників освітнього процесу більш складна та характеризується специфічними особливостями, оскільки вона породжена необхідністю спільної діяльності, сприйняття та засвоєння нової інформації, спілкування та розуміння один одного у віртуальному просторі.

Головним завданням адміністрації школи було забезпечити організацію діяльності закладу освіти в умовах режиму дистанційного навчання, узгодити правила та розклад взаємодій усіх учасників освітнього процесу для виконання освітніх програм закладу [3, с. 9]. В цих умовах педагогічний колектив мав обрати оптимальний варіант організації освітнього процесу: визначитися на якій онлайн-платформі буде проходити навчання, розробити розклад уроків з врахуванням технічних можливостей, провести консультації з вчителями та учнями тощо. В такій ситуації особливо важливо зважати також на вікові та індивідуальні особливості кожного учня, рівень спроможності до самоосвіти.

Найпоширенішою проблемою стала недостатня технічна обізнаність вчителів історії, відсутність сучасних мобільних пристроїв або доступу до глобальної мережі інтернет [1]. По-перше, для більшості учителів дистанційне навчання стало виходом з зони комфорту, бо не маючи досвіду роботи з сучасними освітніми платформами, необхідно було навчитися ними користуватися за короткий час. По-друге, деякі історики не мали можливості проводити урок, адже в них могли бути відсутні комп'ютер, ноутбук, телефон. По-третє, не всі учасники освітнього процесу мали доступ до інтернету вдома, в умовах стресової ситуації (оголошення тривоги, відключення електроенергії тощо).

Щоб провести урок учителі-предметники, в тому числі й історії, почали застосовувати мобільні додатки. Найпопулярнішими платформами організації комунікації стали: Zoom, Google Hangout, Google Classroom, Microsoft teams, Viber, Telegram та інші [2]. Для перевірки результатів навчання: Майстер-тест – розробка тестів; Google Форми – створення форм для опитування та тестів; Socrative – створення тестів та вікторин; Айрен – створення тестів для перевірки знань; Plickers – фронтальне опитування або голосування за допомогою спеціальних карток; ClassMarker – створення тестів та вікторин; MyTestXPro – створення тестів, збір та аналіз результатів; Testorium – база онлайн-тестів з різних предметів, створення власних тестів; тести «На Урок» – база онлайн-тестів тощо. Важливо при виборі інструментів взаємозв'язку для організації освітнього процесу основним аспектом є врахування таких критеріїв як загальнодоступність, зрозумілість, відповідність поставленій цілі використання. Важливим також є безпечність того чи іншого ресурсу.

Історія – це події, факти, постаті. Важливо уміти доступно пояснити матеріал і щоб учню було цікаво, для цього потрібно проводити вікторини, конкурси, рольові ігри, конференції, дискусії, дослідження, опрацювання першоджерел, відкриті уроки, уроки-мандрівки, тестування, кросворди тощо [2]. Завдяки діджиталізації в Україні, ми можемо знайти різноманітну кількість історичних документів на офіційних сайт архівів, також підручників сучасних дослідників, які дадуть можливість учням дізнаватися більше про свою Батьківщину.

Ще однією проблемою організації освітнього процесу у форматі дистанційного вивчення історії є низька мотивація школярів до самостійного опрацювання нового матеріалу, дотримання правил доброчесності (не підглядати, чи списувати). Історія – це наука, яка цілком і повністю впливає на

національну свідомість, дозволяє дізнатися ту істину яку приховували, навчає аналізу та синтезу інформації, розширює кругозір особистості. Її вивчення в сучасному світі є необхідним для молодого покоління. Тому для вчителя історії першим завдання стоїть, зробити уроки цікавими, захоплюючими; не перевантажувати датами, а показати прекрасний світ історичних процесів. У вирішенні цього завдання допоможе створення інтерактивних презентацій з картами та схемами, перегляд документальних фільмів, пошукові завдання на сайтах різних установ та організацій, а саме: Інституту історії України НАН України, Інституту національної пам'яті, «Житомирщина історична», «Ukrainer», «Історична правда», «Histography» тощо; ознайомлення з проєктами «Історія України. Докудрама» та «Країна. Історія українських земель».

Тривають пошуки науковців з метою створення методичних рекомендацій практично зорієнтованих посібників, націлених на організацію роботи учнів в умовах дистанційного навчання. Для науковців нові виклики поставили такі завдання як: постійне оновлення теоретичної бази з питання дистанційного навчання; оновлення педагогічних технологій навчання; необхідність розроблення електронних підручників для вивчення історії; постійне оновлення супровідного матеріалу до вже існуючих підручників; вирішення теоретичних і практичних проблем індивідуалізації навчання тощо.

Отже, узагальнюючи, можна стверджувати, що сфера дистанційного навчання в Україні з кожним роком стає досконалішою, адже учителі історії здобувають більше досвіду, з'являються нові ідеї як мінімізувати навантаження, доступно подати матеріал, зробити урок більш цікавим для учня в умовах онлайн освіти. Щодо діджиталізації освіти, вітчизняні педагоги активно використовують досвід європейських колег, у практиці яких цей напрямок розвинутий на досить хорошому рівні. Хоча, за статистикою, деяка частина батьків вважає дистанційну форму навчання неефективною [4]. На нашу думку, з часом напрацьований досвід вчителів допоможе більш ефективно використовувати дистанційну форму вивчення історії закладах загальної середньої освіти і в повоєнний період.

Список використаних джерел:

1. Найбільшою проблемою дистанційного навчання називають технічне забезпечення – опитування / Нова українська школа (nus.org.ua). URL: <https://nus.org.ua/news/tehnichne-zabezpechennya-najbilsha-problema-dystantsijnogo-navchannya/>. (Дата звернення до джерела 28.10.2023);
2. Методи і форми навчання історії під час дистанційного проведення уроків (naurok.com.ua). URL: <https://naurok.com.ua/metodi-i-formi-navchannya-istori-pid-chas-distanciynogo-provedennya-urokiv-341779.html>. (Дата звернення до джерела 28.10.2023);
3. Методичні рекомендації URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/metodichni%20recomendazii/2020/metodichni%20recomendazii-dustanciyna%20osvita-2020.pdf> (Дата звернення до джерела 28.10.2023);
4. Наскільки українці задоволені дистанційним навчання – результати дослідження / Нова українська школа (nus.org.ua) URL:

<https://nus.org.ua/news/naskilky-ukrayintsi-zadovoleni-dystantsijnym-navchannya-rezultaty-doslidzhennya/>] (Дата звернення до джерела 28.10.2023).